

POSTANOWIENIE

10 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczuk

na posiedzeniu niejawnym 10 października 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
z udziałem I.W. i R.W.
o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu,
na skutek skargi kasacyjnej I.W. i R.W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu
z 4 kwietnia 2023 r., XV Ca 1293/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża kosztami postępowania kasacyjnego uczestników I.W. i R.W., pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania

sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący I.W. i R.W. powołali się na występowanie w sprawie zagadnień prawnych związanych z dopuszczalnością i podstawą zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesylu lub służebności przesylu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego w sytuacji, w której w czasie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej Skarb Państwa był właścicielem nieruchomości, na której wybudował urządzenia energetyczne. Wskazali również – w tym samym aspekcie – na potrzebę wykładni przepisów prawnych.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą; konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

W celu uzasadnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) konieczne jest natomiast wykazanie, że określony przepis prawa lub zespół tych przepisów, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w judykaturze w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. m.in. postanowienia

Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08 i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07).

Bliższa analiza wniosku nie pozwalała uznać, by w sprawie zakończonej zaskarżonym postanowieniem wystąpiły powołane przyczyny kasacyjne.

Przytoczone we wniosku zagadnienia i wątpliwości – w zestawieniu z wnioskiem wszczynającym postępowanie i motywami zaskarżonego postanowienia – nie stanowiły *novum* i odnosiły się do problemów, które wielokrotnie analizowano w judykaturze Sądu Najwyższego, co doprowadziło do wykształcenia się jednolitych kierunków interpretacyjnych.

Dopuszczalność nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu, względnie służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu, przez przedsiębiorstwo przesyłowe w sytuacji, w której w okresie powstawania infrastruktury przesyłowej właścicielem nieruchomości i powstałych na niej urządzeń energetycznych był Skarb Państwa, którego następcą prawnym jest posiadające obecnie tę infrastrukturę przedsiębiorstwo przesyłowe, była przedmiotem licznych rozstrzygnięć Sądu Najwyższego i nie budzi obecnie wątpliwości (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, z dnia 16 grudnia 2015 r., IV CSK 132/15; z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16; zob. też odpowiednio wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2021 r., V CSKP 65/21). Akcentowany we wniosku fakt, że urządzenia nie zostały wybudowane przez (aktualnego) posiadacza (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011, nr 12, poz. 129) nie uwzględnia okoliczności, że brak tytułu prawnego do urządzeń po stronie posiadacza wynika z uzyskania przezeń odrębnej podmiotowości prawnej od Skarbu Państwa już po posadowieniu na gruncie infrastruktury przesyłowej, przy jednoczesnym pozostawieniu własności gruntu po stronie Skarbu Państwa. W tych okolicznościach próba przeciwstawienia sobie posiadacza urządzeń i właściciela, który posadził urządzenia na nieruchomości, byłaby nieadekwatna.

Zagadnienie dobrej wiary po stronie przedsiębiorstwa przesyłowego, które nabyło z mocy prawa - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. 1991 r., nr 2, poz. 6) - własność urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa,

zostało rozstrzygnięte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, OSNC 2020, nr 1, poz. 4). W świetle art. 172 § 1 *in fine* w związku z art. 292 zdanie drugie k.c. nie budzi zarazem wątpliwości, że rozstrzygające znaczenie ma dobra wiara posiadacza w chwili uzyskania posiadania, co znajduje odzwierciedlenie w utrwalonych poglądach orzecznictwa (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, w której jasno podkreślono, że kwestia ta nie budzi żadnych wątpliwości).

W judykaturze analizowano również zakres, w jakim może dojść do zasiedzenia służebności przesyłu lub służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. W postanowieniu z dnia 5 lipca 2018 r., I CSK 524/17, Sąd Najwyższy zwrócił w szczególności uwagę, że służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu nie może być określona nie tylko zbyt szeroko, tj. przyznawać uprawnionemu kompetencje wykraczające poza potrzeby związane z korzystaniem z urządzeń przesyłowych, lecz także zbyt wąsko, tzn. w sposób, który nie zapewniałby przedsiębiorcy uprawnień koniecznych do korzystania z tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem. W przypadku urządzeń elektroenergetycznych treść służebności musi zatem obejmować – oprócz prawa do utrzymywania urządzeń na nieruchomości i przesyłania przez nie prądu – prawo dostępu do nieruchomości w celu podejmowania działań niezbędnych do zachowania określonego odcinka sieci (urządzenia) w stanie niepogorszonym i zdolnym do realizacji zadań przesyłowych, a więc kontroli, przeglądów, konserwacji, remontów, wymiany, usuwania awarii i modernizacji. Między konieczną treścią służebności a zakresem faktycznego korzystania z cudzej nieruchomości nie istnieje przy tym prosta zależność polegająca na tym, że korzystanie to może doprowadzić do zasiedzenia tylko wtedy, gdy będzie obejmować wszystkie elementy składające się na tę treść. Okoliczność, że treść ta obejmuje prawo dostępu do cudzej nieruchomości w celu usunięcia awarii nie oznacza np., że niewystąpienie w okresie zasiedzenia takiej awarii i tym samym faktyczne nieskorzystanie z cudzej nieruchomości w tym zakresie, wyklucza skutek w postaci zasiedzenia (por. także postanowienia Sądu Najwyższego z 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17, z dnia 29 maja 2020 r., I CSK 680/19, z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 266/22, i z dnia 30 czerwca 2023 r., I CSK 3108/22).

Sposób aplikacji tych reguł w konkretnych sprawach należy do domeny sądów *meriti* i nie stanowi płaszczyzny do rozważań w płaszczyźnie art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c. Inną rzeczą jest to, że w okolicznościach sprawy ustalono, iż operator podejmował wobec linii czynności eksploatacyjne wykraczające poza przesył energii, w tym remonty, wymianę i malowanie słupów, czy usuwanie awarii. Fakty tego rodzaju mogą być ustalone – na zasadach ogólnych – nie tylko przy pomocy środków dowodowych, lecz także w drodze domniemań faktycznych (art. 231 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Wątpliwość odnosząca się do art. 187 i art. 321 § 1 k.p.c. stanowiła w istocie pytanie o prawidłowość rozstrzygnięcia sprawy, w której wydano zaskarżone orzeczenie, oparte na założeniu skarżących, według którego złożony w sprawie wniosek nie obejmował twierdzeniami okoliczności uzasadniających stwierdzenie zasiedzenia. Jest oczywiste, że tego rodzaju pytanie, osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy, nawet przy założeniu trafności czynionych w nim założeń, nie odpowiada wymaganiom przyczyn kasacyjnych określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c.

W konkluzji, wniosek nie uzasadniał potrzeby kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w objętej nim materii, z uwzględnieniem ponadindywidualnych, publicznoprawnych celów skargi kasacyjnej.

Należało zatem odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na marginesie należało krytycznie odnieść się do sposobu sporządzenia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, obejmującego w szerokiej mierze kompilację fragmentów uzasadnień sądów powszechnych, niekiedy luźno związanych z okolicznościami sprawy, znacznie wykraczającą rozmiarem poza rzeczowe i celowe uzasadnienie przyczyn kasacyjnych. Taki sposób argumentacji nie przydaje skardze kasacyjnej siły przekonywania; przeciwnie – może osłabiać lub nawet niweczyć jej procesową skuteczność.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2, art. 98 § 1¹, art. 520 § 3, art. 108 § 1, art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[a!]

(K.G.)